

Aarhus Universitet
Romansk Institut
Brasiliansk og Latinamerikastudier
Kandidatuddannelse
Specialiseringsgren II, Latinamerikastudier

New Social Movement

tilgangen og dens anvendelse i

Latinamerika

Eksamen : Frit emne
Navn : Stud. mag. Annike V. Martínez de la Cruz
Årskort : 19970767
Juni 2002
Ekstern censur

1. Indledning

David Korten har i *Getting to the 21st. Century* (1990:124) ytret, at sociale bevægelser er i besiddelse af en meget speciel kvalitet, idet de ikke er drevet af budgetter og organiseringsmæssige strukturer, men istedet af ideer og visioner om en bedre verden: ”*They move on social energy more than on money*”. Sociale bevægelser har en lang tradition bag sig, og man har altid forsøgt at forstå dem. To forskellige teoretiske paradigmer har domineret studiet af sociale bevægelser i nutidens samfund¹: den ene er den europæiske *new social movement* tilgang (NSM); den anden er den nordamerikanske, kaldet *ressource mobilization* (RM)². Begge forsøger at forklare fremkomsten og betydningen af moderne sociale bevægelser i (post)-industrielle samfund. NSM lægger især vægt på hvorfor og kan således forklare sociale bevægelseres voksende udbredelse og udstrakte spillerum, mens RM mere bekymrer sig om hvordan, det vil sige tilgangen redegør for mekanismerne bag de sociale bevægelseres succes.

De sociale bevægelser i Latinamerika er hovedsageligt blevet forsøgt analyseret udfra NSM-tilgangen. Men er denne overhovedet anvendelig? I den følgende opgave vil jeg redegøre for NSMs påstande, hvad der i følge denne tilgang er karakteristisk for sociale bevægelser. Følgende vil jeg se på årsagerne til NSM-tilgangens popularitet i Latinamerika og derefter se på forskelle og ligheder mellem sociale bevægelser i Europa og i de latinamerikanske lande –under hvilke omstændigheder er de opstået. Herpå vil jeg kort skitsere statens rolle i Latinamerika, hvorefter jeg, med hjælp fra Foweraker og Davis, vil fremføre en række kritikpunkter på NSM paradigmet anvendelse udenfor Europa, i dette tilfælde i Latinamerika, og slutteligt konkludere om tilgangen kan appliceres på latinamerikanske bevægelser eller ej.

¹ I løbet af de sidste årtier har yderligere to tilgange set dagens lys: Political Opportunity Structure (POS) og Framing Proces. De kan begge ses som en slags videreudvikling af RMT tilgangen. Se bl.a. følgende indlæg: Gamson, William “Constructing Social Protest” i Hank Jonston & Bert Klandermans (eds.): *Social Movements and Culture* (1995); Gamson, William & David Meyer “Framing Political Opportunities” i McAdam, McCarthy & Zald (eds.): *Comparative Perspectives on Social Movements –Political Opportunities, Mobilizing Structures and Cultural Framings*. 1996; Snow, David A., E. Burke, Jr., Steven K. Worden & Robert D. Benford “Frame Alignment Processes, Mobilization and Movement Participation” i *American Sociological Review*, 1986; Snow, David A. & Robert D. Benford “Master Frames and Cycles of Protest” i Aldon D. Morris & Carol McCluerg Mueller (eds.): *Frontiers in Social Movement Theory*. 1992; Tarrow, Sidney “Mentalities, Political Cultures and Collective Action Frames: Constructing Meanings through Action” i Aldon D. Morris & Carol McCluerg Mueller (eds.): *Frontiers in Social Movement Theory*. 1992.

² Der anvendes de engelske udtryks forkortelser, men for at skabe et mere varieret sprogbrug, vil synonymmer som ”moderne”, ”nutidige” og også ”nye” bevægelser fremkomme i løbet af opgaven.

Der er mange forskellige tilgange til studiet af sociale bevægelser, hvilket ligeledes medfører en stor variation indenfor definitionerne af sociale bevægelser. Jeg har valgt at anvende Gundelachs definition. Han opfatter en social bevægelse som: *“en kollektiv, organiseret handling, der har deltagernes aktivitet som den væsentligste ressource, og som er dannet med henblik på at ændre samfundet.”* (Gundelach, 1988:24)

Det ville være alt for omfattende at gå ind på de enkelte NSM teoretikere, derfor er det blot de fælles karakteristika, der udgør NSM-tilgangen, der er medtaget. Opgavens omfang levner heller ikke plads til indgående analyse af ændringer i de latinamerikanske samfunds strukturer, hvilket kunne have været nyttigt, istedet bliver det blot til meget generelle betragtninger.

2. Hvorfor opstår NSM paradigmet?

I 1960'erne opstod bl.a. den sorte borgerrettighedsbevægelse og Vietnambevægelsen. Derefter fulgte studenteroprøret og siden kvinde-, miljø- og fredsbevægelser, men ingen af de dengang eksisterende skoler indenfor sociale bevægelser var i stand til at forklare dette fænomen.

De marxistiske teorier om sociale bevægelser, der dominerede i Europa, kunne bruges til at forklare arbejderbevægelsen *“Working class movements were seen as instrumentally based actions concerned with matters of economic redistribution”* (Pichardo, 1997:412). Og uanset om industritidens sociale bevægelser kunne karakteriseres i så kategoriske termer blev moderne bevægelser sammenlignet med dette mønster. Men 1960'ernes studenterbevægelse³ kunne ikke forklares på tilfredsstillende vis udfra sociale teorier, der opfattede arbejderklassen som eneste udøver af revolutionær protest. Den marxistiske tilgang var ikke i stand til at give en overbevisende forklaring på, hvorfor studerende var begyndt at protestere, og hvorfor bevægelsens krav nu handlede om livskvalitet og ikke, som tidligere, om omfordeling af goderne. (*Ibid.*)

Således ændrede en række forhold sig: den forudsagte revolution var ikke længere i sigte; studerende protesterede i stedet for arbejderklassen, og formen og måden at protestere på havde forandret sig. Dette resulterede i, at de marxistiske teoretikere så sig tvunget til at omformulere deres ideer. Ikke alle gik i den samme retning. Nogle fremsatte NSM-paradigmet

³ Og de følgende miljø-, kvinde- og anti-atombevægelser, der blomstrede rundt omkring i Europa i 1970erne og 1980erne.

som en mulighed, og størstedelen af NSM-tilgangen er derfor en direkte reaktion mod de erkendte mangler ved marxismen. De gamle marxistiske teoretikere, der var med til at skabe NSM-tilgangen, var bl.a Touraine med sin handlingssociologi, Cohen og Melucci (*Ibid.*). Men også Habermas og Offe, inspireret af den kritiske tyske teori, samt Laclau og Mouffe med syntesen om post-strukturalisme, har været fremtrædende indenfor teoridannelser på området. (Canel, 1997:192)

3. Hvad er NSM paradigmet?

Mere konkret kan man sige, at NSM teoretikere foreslår, at to typer reduktionisme forhindrede marxismen i at forstå nutidige sociale bevægelser. Den ene er økonomisk, og den anden har at gøre med klasse. Den økonomiske reduktionisme er en antagelse om, at en økonomisk logik sørger for en social dannelses enhed og bestemmer dens politiske og ideologiske proces. Derfor tillægger økonomisk reduktionisme de økonomiske faktorer den største teoretiske vigtighed og behandler politik og økonomi som et efterfænomen af det økonomiske område. Klasse-reduktionisme antager, at sociale agenter først og fremmest får deres identitet i kraft af deres klassetilørsforhold. Derfor er alle sociale aktører i bund og grund klasseaktører, og deres identitet afspejler kun økonomiske klasse interesser. (*Ibid.*, 190)

Disse to reduktionismer har afholdt marxismen fra at forstå de nye konflikter i nutidige samfund. NSM teoretikere argumenterer, at de nye kollektive aktører har flyttet sig til centret af nutidige konflikter og fortrængt det traditionelle arbejder flertal. De nye aktører er ikke klasseaktører, idet deres identitet ikke er fastsat i forhold til deres placering på produktionsniveauet. Deres vigtigste bekymring er ikke af økonomisk karakter, men går derimod på at opnå den kollektive kontrol over den symbolske produktions forløb og redefinere sociale roller. De rejser spørgsmål relateret til køn, etnicitet, alder, naboskab, miljø og fred. Deres identitet defineres i forhold til disse spørgsmål og ikke i forhold til klasseposition. Derfor kan nutidige sociale bevægelseres identiteter ikke være mekaniske afspejlinger af økonomiske interesser. De er jo netop selv produktet af ideologiske og politiske processer. NSM teoretikere gjorde det klart, at økonomisk og klassereduktionisme havde forhindret marxismen i at forklare den indirekte natur i overgangen fra betingelse til handling. I den nye struktur sagde man, at denne overgang var formidlet via ideologiske, politiske og kulturelle processer. (*Ibid.*, 190-191)

NSM-tilgangen forklarer nye bevægelers opståen og natur ved at undersøge utilfredshed, som de mener kommer fra den postindustrielle samfunds strukturelle forhold. Tilgangens teoretikere argumenterer, at nye sociale bevægelser repræsenterer en helt ny form for social protest og samtidig reflekterer specifikke egenskaber ved avancerede industrielle samfund. 1950'ernes og 1960'ernes hurtige økonomiske udbredelse, og velfærdsstatens omfordelingspolitikker sikrede et velstandsniveau, der var i stand til at tilfredsstille elementære menneskelige behov. Men denne økonomiske sikkerhed var ikke uproblematisk, velfærdsstatens implementering og forsøget på at opretholde den økonomiske vækst medførte et væld af bureaukrati og stive organisationer, hvilket dog som positiv effekt havde, at samfundets aktører tilegnede sig evnen til at organisere sig uafhængigt af politiske partier. (D'Anieri, 1990:446)

Kort sagt, modsat kapitalismens industrielle fase rækker statskontrollen i postindustriens tid udover den produktive sfære og ind på områder, der har at gøre med forbrug, service og sociale forhold. Derfor forsøger deltagerne i de nye bevægelser at genvinde kontrollen over deres personlige og kollektive identitetsfølelse. (*Ibid.*). Som Erik Christensen siger i sin bog *Nye værdier i politik og samfund. Paradigmeskift og kulturbrydninger* (1990:177): "[...] de (sociale bevægelser)⁴ udfordrede samfundets kulturelle-værdimæssige orientering [...]" og "[...] satte spørgsmålstegn ved systemets værdimæssige forankring og legitimitet".

NSM-tilgangen identificerer den strukturelle mulighed for kollektiv handling ved at fokusere på makro-strukturel analyse, som forklarer moderne samfunds forøgede evne til at producere sig selv, dannelsen af nye identiteter omkring nye stridende punkter og legitimationskriser. Den vil således kunne bruges til at 1) forklare den strukturelle mulighed for sociale bevægelers handling, samt identificere spændinger i systemet, modsætninger og konflikter, der kan medføre nye aktører; 2) forklare det politiske systems natur og forholdet mellem stat og civil samfund, inklusiv faktorer som politiske processer og forandringer i politiske muligheds strukturer; 3) forklare processerne hvorigennem kollektive identiteter bliver dannet og legitimeret, inklusiv politiske og kulturelle traditioner, almindelig sund fornuft, ideologi og hegemoniske fremgangsmåder. (Canel, 1997:216-218)

⁴ Forfatterens parantes.

Selvom NSM indeholder flere forskellige perspektiver, kan man alligevel sige, at et sæt af kernebegreber og –overbevisninger udgør det overordnede NSM-paradigme. Paradigmet hævder to centrale ting: 1) NSM er et produkt af den postmaterielle tid (nogen kalder det moden kapitalisme eller postindustrialisme) og 2) NSM'er er unikke og som sådan, fundamentalt forskellige fra industritidens sociale bevægelser. Kravene fremsat af NSM mener man, som vi allerede har været inde på, ikke længere drejer sig om industrialismens instrumentale problemer, men har i stedet at gøre med postmaterialismens livskvalitet.

Er moderne bevægelser et produkt af den postindustrielle tidsalder? Dette forholds karakter er genstand for uenighed. Der eksisterer derfor to skoler: den første fremhæver et objektivisk klassestandpunkt og lægger vægt på de sociale faktorer, der har skabt ”nye” bevægelser som oppositionsgrupper. Den anden skole er subjektivisk og accentuerer holdningsændringer som de omstændigheder, der har dannet grupper med ligesindet tankegang. (Pichardo, 1997:414)

Er moderne bevægelser unikke? NSM paradigmet hævder, at moderne bevægelser karaktermæssigt er fundamentalt forskellige fra tidligere bevægelser. Disse forskelligheder kan observeres i bevægelsernes ideologi, mål, værdier, form og deltagere. (*Ibid.*, 412)⁵ Hver af disse⁶ afspejler det før omtalte ubehag ved statens indgriben i den private sfære. Samtidig er der også et ønske om at erstatte de påtrængende, formelle organisationer med kooperative samfunds netværk. De nye bevægelser håber også på at realisere sig selv indenfor reorganiserede primære gruppe relationer. Eftersom den avancerede industrielle stat i stigende omfang regulerer og invaderer borgerens daglige liv, har de nye sociale bevægelser ændret deres målorintering indad i et forsøg på igen at tilegne sig magten over deres egne liv og redde sig selv fra systemet af overvågende institutioner. Mens tidligere sociale bevægelser fokuserede på at sikre politiske og økonomiske rettigheder fra staten og andre institutionelle aktører, vender de nye sociale bevægelser deres aktiviteter væk fra staten. Bevægelsen selv og dens deltagere bliver fokus for medlemmernes energi, dvs at *”the personal becomes political”*. (D’Anieri, 1990:446)

⁵ For en nærmere uddybning omkring NSMs unikhed og om de er et produkt af den postindustrielle tidsalder, se bl.a. Pichardo, Nelson A. “New Social Movements: A Critical Review” pp. 411-430, i *Annual Review of Sociology* 23, 1997; Canel, Eduardo “New Social Movement Theory and Resource Mobilization Theory: The Need for Integration” pp. 189-221, i Michael Kaufman & Haroldo Dilla Alfonso (eds.): *Community Power and Grassroots Democracy*, 1997; D’Anieri, Paul, Claire Ernst & Elisabeth Kier “New Social Movements in Historical Perspective” pp. 445-456, i *Comparative Politics* 22, 1990 og Cohen, Jean L. & Andrew Arato “Social Movements and Civil Society” pp. 492-532, i *Civil Society and Political Theory*, 1992.

⁶ Det er dog vigtigt at gøre opmærksom på, at ikke alle bevægelser nødvendigvis besidder disse karakteristika. (Johnston, 1994:6)

3.1. Mål

NSM er interesseret i at opnå fælles eller u håndgribelige goder, der vil forbedre livskvaliteten for alle samfundets sektorer (*Universality*). De ”gamle” bevægelser var fra et bestemt socialt stratum, sædvanligvis fra arbejderklassen, og de udtrykte denne klasses interesser eller krav, dvs. blandt andet retten til at organisere sig, til at stemme og længden på en arbejdsdag. (*Ibid.*)

3.2. Ideologi

Tidligere kunne man med lethed identificere sociale bevægelsers ideologiske grundlag; enten var man konservativ eller liberal, til højre eller til venstre, kapitalist eller socialist. Det er sværere at identificere NSM i disse termer. De udviser mange forskellige ideer og værdier, de tenderer til pragmatisk indstilling og søger at udbygge institutionelle reformer, der gør det lettere for medlemmerne at deltage i beslutningsprocesser. (Johnston, 1994:6-7) NSMs syn på tingene er ideologisk anderledes end tidligere bevægelsers. Fremfor at fokusere på økonomisk omfordeling, som var det vigtigste for arbejderbevægelsen, lægger NSM istedet vægt på livskvalitet og –stil. Derved sætter NSM spørgsmålstegn ved de industrielle samfunds fokus på materialistiske mål. De betvivler ligeledes de repræsentative demokratiers struktur, der begrænser borgernes deltagelse i politik. Istedet støtter de direkte demokrati, selvhjælpsgrupper og sociale organisationers kooperative stil. Kort sagt kan man sige, at NSM centrerer sig om uafhængighed og identitet. (Pichardo, 1997:414)

Der er to unikke træk ved NSMs ideologi. Den ene har at gøre med identitet og den anden med selv-refleksion.

På mange måder udgør identiteskravet det mest karakteristiske træk ved NSM’er, selvom alle tidligere bevægelser også kan beskrives som udtrykkende krav om identitet. Men man opfatter fokuseringen på identitet i moderne bevægelser som unik fordi:

[...] identity politics also express the belief that identity itself –its elaboration, expression, or affirmation –is and should be a fundamental focus of political work. In this way, the politics of identity have led to an unprecedented politicization of previously nonpolitical terrains [...] (Pichardo, 1997:414)

Dette kommer til udtryk i sætningen “*the personal is political*”, men det kan bestrides, hvorvidt identitetspolitik repræsenterer en frigørelse fra eller en stagnation i moderne politik. Frigørelsen

ved at forbinde det personlige med det politiske kan udgøre en radikal udfordring til staters hegemoniske herredømme, men det kan også resultere i en *"anti-politics of identity"* –en apolitisk udtræden af politik. (*Ibid.*)

NSMs selv-reflekterende karakter betyder, at deltagerne konstant sætter spørgsmål ved meningen af det, der bliver gjort. Denne tvivlen medfører, at der foretages bevidste struktur- og handlingsvalg. Disse valg, mener man, er karakteristiske for NSM'er. Den unikke ideologiske indstilling og den selv-reflekterende karakter dikterer i vid udstrækning, hvilken slags taktik, struktur og deltagere der er til stede i NSM'er. (*Ibid.*, 415)

3.3. Værdier

NSM afviser præmisserne for efterkrigens kompromisser mellem arbejde og kapital. Man accepterer ikke længere den økonomisk vækst og materielle belønning, som det giver, hvis det er ensbetydende med miljødelæggelser og kontrolering af den kollektive og personlige identitet. Istedet går NSM'er ind for postmaterielle værdier, dvs. at bevare sociale bånd, kollektive goder og kvaliteten af produktion og forbrug. Teoretikerne mener altså ikke, at NSM'er er drevet af traditionelle materialistiske værdier som højere løn, bedre og sikrere arbejdsbetingelser og stemmerettigheder. Istedet er de motiveret af kvalitative værdier, de såkaldte *"life-change concerns"*, som personlig uafhængighed, selvaktualisering og arbejderdemokrati. (D'Anieri, 1990:453)

3.4. Deltagere

Der er to opfattelser af, hvem NSMs deltagere er, og hvorfor de vælger at tage del i bevægelsen. Den første mener, at deltagerne kan placeres i den "nye" middelklasse, dvs. et fornylig opstået socialt lag, der er beskæftiget i økonomiens uproduktive sektor. Der argumenteres for, at dette sociale lag skaber de vigtigste af NSMs deltagere, dels fordi de ikke er bundet til et korporativt profit motiv, dels fordi de heller ikke er afhængige af den korporative verden for at overleve. Istedet arbejder de ofte på steder som er meget afhængige af statens udgifter, som f.eks. universiteter, kunst og servicesektoren, og der er en klar tendens til, at de er højt uddannede. Den anden opfattelse plæderer for, at NSMs deltagere ikke er defineret via classeskel. Istedet er de kendetegnet ved en fælles bekymring for sociale emner. Det er et ideologisk, fremfor etnisk, religiøst eller klassebaseret fællesskab. (Pichardo, 1997:416-417)

3.5. Form

NSMs anti-institutionelle holdning afspejles også i deres måde at organisere sig på. NSM'er forsøger nemlig gennem deres struktur at vise, hvilket slags repræsentativt styre de ønsker. Dvs., for at undgå oligarkisering organiserer de sig på en smidig og omskiftelig måde: de har tilbøjelighed til at have en roterende ledelse, stemme kollektivt om alt og have midlertidige ad hoc organisationer. De går også ind for en anti-bureaukratisk holdning, hvor de argumenterer imod det, de opfatter som det moderne bureaukratis umenneskelige karakter. For de nye sociale bevægelser er det den personlige uafhængighed og udvikling, der er vigtigst, og derfor kræver og skaber de strukturer, der er mere forstående overfor den enkelte. Følgelig lægges der vægt på direkte demokrati, spontanitet og uhierakiske opbygning. (D'Anieri, 1990:446) Tendensen går også mod en betydelig uafhængighed i de lokale afdelinger, hvor kollektive måder at debattere og tage beslutninger på ofte begrænser forbindelsen til regionale og nationale organisationer⁷. (Johnston, 1994:8)

Eftersom NSM deltagerne lægger så stor vægt på deltagelse, spontanitet og uhierakisk opbygning, er det ikke overraskende, at deres strategi og taktik er forskellige fra almindelig politik. Traditionel partipolitik og lobbyistvirksomhed er sjældent anvendt, da disse bevægelser afskyr de etablerede kanaler for politisk handling. (D'Anieri, 1990:446) NSMs taktik afspejler deres ideologiske anskuelse. Troen på de moderne demokratiers urepræsentative karakter er forenelig med deres anti-institutionelle, taktiske indstilling. I forsøget på at opnå politisk indflydelse foretrækker NSM at benytte sig af eksempelvis civil ulydighed⁸ og mobilisering af den offentlige mening istedet for at anvende de normale politiske kanaler. Deres demonstrationer har også tilbøjelighed til at blive meget dramatiske og er ofte prydet med utallige kostumer og symbolske repræsentationer. (Pichardo, 1997:416) De mobiliseringstaktikker, som NSM bruger, er meget anderledes end dem, f.eks. arbejderbevægelsen brugte. Disse strategier, som alligevel kan være meget dramatiske i deres udfoldelse, virker udfordrende på de dominerende adfærdsnormer. (Johnston, 1994:8)

⁷ Dette er blevet kaldet ”*self-referential element*”.

⁸ Strategier der var meget succesfulde før i tiden og som tydeligvis er påvirket af Gandhi, Thoreau og Kropotkin.

Dette er dog ikke ensbetydende med, at NSM'er ikke lader sig selv involvere i politik, ej heller at de selv undgår at blive institutionaliseret. Nogle NSM'er er blevet integreret i partisystemet og har opnået tilbagevendende adgang til de styrende, lovgivende og dømmende organer, mens andre har dannet politiske partier, der regelmæssig stiller op til valg. (Pichardo, 1997:415)

De nye sociale bevægelser er således unikke produkter af ændringer i samfundet. De ønsker at forbedre livskvaliteten for alle. Ideologisk set er de mere spredte end før i tiden, men de er fælles om at bekæmpe det repræsentative demokratis strukturer. De ønsker at gøre op med statens indgriben i den private sfære, hvilket reflekteres i eksempelvis de nye sociale bevægelseres form, taktik, værdier og deltagere. Strukturen er decentraliseret og uhierarkisk, taktikken er af alternativ karakter og tager klart afstand fra tidligere bevægelseres konventionelle handlingsformer; værdierne er kvalitative "*life-change concerns*", og deltagerne er ikke længere præget af de traditionelle klasseskel.

4. NSM-tilgangen anvendt i Latinamerika

De sociale bevægelser, der eksisterer i Latinamerika er ligeså divergente som de, der forekommer i eksempelvis Europa. De udgør en rig mosaik af identiteter, der repræsenterer en forandret kulturel, økonomisk og politisk virkelighed:

From squatters to ecologists, from popular kitchens in poor urban neighborhoods to Socialist feminist groups, from human rights and defense of life mobilization to gay and lesbian coalitions, the spectrum of Latin American collective action covers a broad range. It includes, as well, the movements of black and indigenous peoples; new modalities of workers' cooperatives and peasant struggles; middle- and lower-middle-class civic movements; the defense of the rain forest; and even cultural manifestations embodied, for instance, in Afro-Caribbean musical forms (such as salsa and reggae) and incipient antinuclear protest in some countries. (Escobar & Alvarez, 1992:2)

Miljøbevægelser er især opstået i Brasilien, hvor ødelæggelsen af Amazonas har fremskyndet processen; menneskerettighedsbevægelser har spillet en central rolle i kampen mod militærregimer, især i Argentina og Chile, og kvindebevægelsen har hurtigt spredt sig i hele Latinamerika og rejser en række nye problemstillinger, som eksempelvis vold i hjemmet, økonomisk afhængighed, seksuelle overgreb, diskrimination på arbejdspladsen, mangel på prævention og illegale aborter. (Jaquette, 1989:172).

Til trods for at være hjemsted for utallige sociale bevægelser har de fleste forskere, der har beskæftiget sig med sociale bevægelser i Latinamerika lånt strukturer, der er udviklet af de forskere, der studerer Europa og Nordamerika. Der er blevet gjort meget lidt for at formulere alternative modeller, der svarer til den unikke politiske, sociale, kulturelle og økonomiske udvikling i Latinamerika. Davis fastslår i sin artikel "The power of distance: Re-theorizing social movements in Latin America" (1999:585), at de to mest benyttede modeller til studiet af sociale bevægelser i Latinamerika er New Social Movement (NSM) og Political Opportunity Structure (POS). Foweraker konstaterer ligeledes i sit værk *Theorizing Social Movement* (1995:3), at det hovedsageligt er NSM-tilgangen, der er blevet anvendt: "*The record shows that it is only new social movement theory which has been applied to Latin America, while resource mobilization theory has been almost entirely ignored.*"

4.1. Hvad skyldes NSM-tilgangens popularitet i Latinamerika?

En af grundene til, at NSM-tilgangen har været så meget i vælten i Latinamerika, er uden tvivl marxismens mangler. Op gennem 1960erne og 1970erne var man i Latinamerika stor tilhænger af funktionalismen og marxismen, men da marxismen ikke var i stand til på tilfredstillende vis at forklare de sociale bevægelser, der opstod i 1980'erne, begyndte man at anvende NSM-tilgangen. (Escobar and Alvarez, 1992:2)

Men det er ikke den eneste årsag. En stor dosis anti-amerikanisme kombineret med intellektuel eurocentrisme⁹ har også virket fordrende. I flere årtier rejste latinamerikanske studerende først og fremmest til Europa (især til Frankrig) for at tilegne sig doktorgrader indenfor samfundsvidenskaberne og filosofi. Mange studerede rent faktisk med de sociologer, der først populariserede NSM paradigmet i tiden efter 1968's studenteroprør. Den mest prominente var den franske sociolog Alain Touraine, hvis arbejde ifølge Escobar and Alvarez (Ibid.) var "*among the most influential in Latin America.*" ; og i følge Davis (1999:588) læste størstedelen af Latinamerikas førende sociologer og sociale bevægelses forskere sammen med Touraine i Frankrig (eller under et eller flere af hans besøg i Latinamerika) i slutningen af 1960erne og op gennem 1970erne. Selv de, der ikke var under Touraines direkte vejledning i udformningen af deres doktordisputatser, var dybt indflyeret af fransk tænkning eller af deres oplevelser i

⁹ NSM-tilgangen er som nævnt fra Europa, mens den anden store tilgang, Ressource Mobilization Theory, stammer fra USA.

Frankrig, og de bragte disse teoretiske og personlige påvirkninger med sig hjem til Latinamerika.¹⁰

NSM-tilgangen opnåede også en del af sin popularitet i Latinamerika på grund af dens mere filosofiske base. I USA opfattede latinamerikanerne de sociale og politiske forskere som nogen, der bekymrede sig mest om positivistiske metoder og rationel beregning. Amerikansk forskning indenfor samfundsvidenskaberne var langt tættere på de hårde videnskaber end på filosofien. Det modsatte var tilfældet i Europa, her var forskerne mere villige til at krydse grænserne mellem filosofisk og social teori og til at beskæftige sig med marxismen, selv når de søgte at gå uden om den. Disse forskelle mellem amerikanske og europæiske samfundsvidenskabsfolk forstærkede yderligere NSM-tilgangens rolle i Latinamerika. (*Ibid.*)

Davis (*Ibid.*, 586) påpeger ligeledes paradigmets vægt på civilsamfundets transformative kraft. Denne kraft har, med dens henvisning til den erfaring og de normative idealer som mange latinamerikanske intellektuelle har oplevet i løbet af de langvarige demokratiske transitionsperioder, appelleret til dem.

4.2. Ligheder og forskelle i den latinamerikanske og den vesteuropæiske kontekst

Det er muligt at lokalisere et par ligheder mellem nutidige sociale bevægelser i Latinamerika og i Vesteuropa. Man deler bl.a. en fundamental mistro til de traditionelle venstrefløjspartier, og aktivister i de sociale bevægelser er ofte af den opfattelse, at disse partier og fagforeninger udnytter bevægelserne til at genvinde deres tidligere magtfulde position i samfundet:

Movement participants often see parties and unions as interested in the success of the new social movements only insofar as they can manipulate these movements for their own partisan ends. Movement activists accuse the parties and unions of feeding off their popular support, sapping the movements' strength in an effort to reinforce the traditional leftist forces' faltering positions. (Hellman, 1992:53)

Begge steder er de uafhængige af politiske partier og afviser den traditionelle institutions politik. Desuden går man nu ud fra, at bevægelser i både Europa og Latinamerika adresserer kulturelle anliggender og lægger vægt på den form for ekspresiv og symbolsk politik, der forbinder

¹⁰ Indflydelsen gik begge veje. I 1987 udgav Touraine sit eget værk om sociale bevægelser i Latinamerika: *Actores sociales y sistemas políticos en América Latina*.

personlige levemåder med politisk forandring. Derfor, når Touraine taler om, at "*private life is more than ever a public thing, the stake of a social movement, the central theme of emergent social conflicts*",¹¹ tænker han tilbage på sydamerikanske militære regimers autoritære indgriben i den private sfære; og når Touraine med henvisning til de sociale bevægelser siger, at de kæmper for friheden, retten til at være sig selv uden at blive tilintetgjort af magt-, volds- og propaganda apparater, ja så giver det genlyd i den folkelige kamp for demokrati i Latinamerika. Det store og centraliserede styringsapparat, som Touraine opfatter som kendetegnende for postindustrielle samfund, stemmer faktisk til en vis grad overens med det besværlige 'teknobureaukrati', som i løbet af de 'nationale sikkerheds' regimer i 1970erne og 1980erne fremmede statens kontrol over økonomi og samfund. Samtidig fremskyndede den demokratiske kamp "*cycles of protest*" mod disse regimer, som i høj grad ligner den erfaring italienerne havde gjort sig. (Foweraker, 1995:27)

Det er ligeledes muligt at påpege en række udslagsgivende forskelle mellem sociale bevægelser i Vesteuropa og i Latinamerika: de er bl.a. opstået indenfor meget forskellige politiske systemer; der er en klar differens på bevægelsernes fokus, dvs. hvad de kæmper for, og ligeledes spiller staten en meget forskellig rolle.

Hvad angår de forskellige politiske systemer, så er de europæiske sociale bevægelser opstået under forskellige former for politisk styre, men alle var de præget af den (social) demokratiske tankegang. Keynesianismens politiske model havde skabt en samfundsmæssig korporativisme med velfærdsprogrammer, der sørgede for fælles forbrugsmidler, og som beskyttede arbejdskraften. Derudover hævdes der bl.a. af Evers, at sociale bevægelser opstår der, hvor venstrefløjen er blevet undertrykt, netop fordi de er blevet undertrykt¹². Udviklingen af sociale bevægelser i Chile, Brasilien og Mexico anvendes ofte som bevis på, at sådanne bevægelser er resultatet af autoritære regimers undertrykkende effekt. Disse eksempler får det til at se ud som om bevægelserne opstår i omgivelser, der er præget af meget ufuldstændige demokratiske institutioner eller af begrænsede muligheder for at udtrykke sig frit politisk. Nye bevægelser er tænkt til at dukke frem for at udfylde det hul, som er skabt af den undertrykkelse, som den legitime folkelig organisering og repræsentation støder på. Denne antagelse holder i forhold til størstedelen af de latinamerikanske tilfælde, men udviklingen af nye bevægelser i Vesteuropa

¹¹ Touraine, *cit. pos.*, Foweraker (1995:27)

¹² Evers, *cit. pos.*, Judith Adler Hellman (1992:52)

tegner et helt andet billede. Her viser det sig at bevægelser i Italien, Frankrig og Tyskland bredte sig hurtigst i løbet af en periode, der var kendetegnet ved, at de formelle organiserede venstrefløjs partier og fagforeninger voksede i styrke, fandt støtte blandt vælgerne og havde politisk indflydelse. De nye bevægelser repræsenterede en udvikling, der løb parallelt med, men som ikke erstattede, den traditionelle politiske deltagelse. Det bevægelserne gjorde, var at udvide det politiske rum ("*political space*"), der stod til borgernes rådighed, idet de bragte bekymringer om det daglige liv og det personlige ind i den offentlige sfære. (Hellman, 1992:52-53)

Vedrørende fokus, adskiller nye bevægelser sig fra traditionelle politiske partier og fagforeninger ved at fokusere på forbrugsområdet fremfor produktion. Men mens NSM'er i Europa hovedsageligt repræsenterer en reaktion mod postindustrielle modsætninger, så er de nye sociale bevægelser i Latinamerika først og fremmest opstået for at kunne opfylde materielle krav. I avancerede industrielle samfund kæmper deltagerne i sociale bevægelser for at overvinde følelser af personlig afmægtighed, som kommer til udtryk, fordi de materielle behov er opfyldt, men ikke har givet en fornemmelse af fuldstændig selvrealisering. I Latinamerika er det anderledes: som en direkte konsekvens af aktivisters medvirken i nye sociale bevægelser er der gode chancer for, at de kommer til at føle, at de på en eller anden måde har realiseret sig selv. Men deres handlinger er hovedsageligt organiseret med henblik på at få basale behov opfyldt. (*Ibid.*, 53)

Først og fremmest opstod disse bevægelser indenfor et kompakt og kommunikativt civilsamfund, dvs et offentligt rum, der var karakteriseret af sociale institutioner (massemedierne), repræsentative politiske institutioner og et uafhængigt retssystem. samt rettigheder til at organisere sig, tale og forsamles. Alle disse civile og politiske institutioner er legitime mål for sociale bevægelser, der søger at påvirke politik eller igangsætte forandringer. (Foweraker, 1995:28). I Latinamerika er staten og det civile samfund ikke adskilt på samme måde som i Europa, hvilket har betydet, at statens indgriben i det civile samfund har været meget voldsommere i Latinamerika end i Europa.

Af ovenstående kan man udlede, at overlappningen mellem nye sociale bevægelser i Europa og Latinamerika er begrænset. Det i sig selv er dog ikke en forhindring for at sammenligne, hvis

blot de analytisk holder vand. Scotts argument om, at stigningen i antallet af sociale bevægelser i Europa er en konsekvens af en generel svigten af ”*interest intermediation*” fra traditionelle politiske institutioners og aktørers side, forekommer at være i overensstemmelse med sociale bevægelser opståen under autoritære regimer i Latinamerika og deres relative aftagen i løbet af overgangen til demokrati. Det vigtigste spørgsmål bliver så hvorvidt de store forskelle –den historiske kontekst og politisk kultur umuliggør enhver sammenligning, som må blive foretaget. (*Ibid.*, 27). Det vil vi se på i kapitel 6.

5. Statens rolle i Latinamerika

Der hersker ingen tvivl om, at staten i mange latinamerikanske lande har opereret på en altomspændende, hvis ikke ”koloniserende” måde. Latinamerikanske stater har i vid udstrækning spillet en overvældende og tyrannisk rolle, de har været yderst synlige, og det enkelte menneske har kunnet føle, hvordan staten har grebet ind i det daglige liv. Alligevel er det gået ret uensartet til værks; staten har kraftigt intervenseret i nogle befolkningsgrupper eller geografiske regioner (indenfor landenes egne grænser), mens den helt har undgået andre. Men at anerkende at staten er overvældende og tyrannisk, eller måske blot partisk, er ikke ensbetydende med, at man accepterer en klar sondring mellem stat og samfund. Faktisk er det tilfældet på trods af den overvældende magt som mange regeringer har været i besiddelse af, at stats- og klassestrukturer i mange lande i Latinamerika historisk har været indkapslet i hinanden på måder, der er markant anderledes end eksempelvis den erfaring, man har gjort sig i Europa. Denne indkapsling, som generelt skyldes lange traditioner for folkelig medregning, har sløret den institutionelle og konceptuelle linje mellem stat og samfundsmæssige aktører, som under visse betingelser fremfor at forstærke snarere tvinger den latinamerikanske stats magt over civilsamfund. Desuden er nogen af de mest mobiliserede samfundsmæssige aktører i Latinamerika i mange tilfælde også ”stats” aktører, dvs. lærere og andre ansatte i den offentlige sektor. Ofte uafhængigt organiserer de sig og benytter selvstændighedsudtryk i deres kamp med staten. (Davis, 1999:599)

I følge Tourain kan civilsamfundet aldrig blive uafhængigt af staten i størstedelen af de lande, hvis samfund fremfor klassekonflikter domineres af statens vilkårlige påvirkning. Og i Latinamerikas autoritære, moderniserende og ”monstrøse” stater var man nødt til at redde ideen om et civilsamfund. Som Weffort foreslog: hvis det civile samfund ikke eksisterede, var

det nødvendigt at opfinde det; hvor det var begrænset, var det nødvendigt at få det til at vokse. Et civilsamfund var nødvendigt, fordi frihed var ønskværdigt, og det gav sociale bevægelser en særlig betydning. (Foweraker, 1995:29)

Men at generobre det civile samfund i Latinamerika er en enorm selvmodsigende proces, idet skabelsen af sociale identiteter er stærkt påvirket af staten (*Ibid.*, 30). Klasse identiteterne er mere komplekse og flydende (Davis, 1989:226), og kollektiv handling i Latinamerika tenderer mod at have en base, der udgøres af mange forskellige klasser. Det politiske niveau består af partisystemet (hvor det må eksistere) og klientelisme, korporativisme og forholdet mellem stat og civil samfund i almindelighed. Nyere studier om Mexico viser, hvordan korporativske strukturer både giver organisering og opmuntring til sociale bevægelser mobilisering¹³. Men Mexico var en undtagelse i det omfang, at folkelige sektorer blev opmuntret til og var i stand til at deltage politisk, og i de fleste tilfælde svarede dannelsen af nye identiteter også til en intensiv søgen efter nye måder at organisere sig på politisk og også efter effektive politiske strategier. Det førte ofte til en gradvis afvisning af stats sanktionerede og statsprivilegerede opdelinger mellem produktion og reproduktion, det offentlige og det private og arbejdsverdenen og adspredelsesverdenen. Nye stabiliteter og sammenhold begyndte at understøtte nye identiteter, som begyndte at dannes gennem kollektiv handling. Et meget godt eksempel er fremkomsten af kvinder som flertals repræsenteret i den kollektive handling i den urbane periferi. På den måde blev sociale bevægelser dannet i samspil med den autoritære stat, men staten bestemte af den grund ikke deres grundlæggende identiteter. Det er muligt, at det ”nye” i latinamerikanske sociale bevægelser består i indlemmelsen af folkelige og tidligere udlukkede sektorer, i de kræfter, der er i det civile samfund og i deres evne til lejlighedsvis at udfordre staten. (Foweraker, 1995:30)

6. Kritik af NSM-tilgangens anvendelse i Latinamerika

Som vi har set i denne opgave, er det NSM-tilgangen, der har vundet størst indpas i Latinamerika af forskellige årsager (jvf. Kapitel 4.1. om NSM-tilgangens popularitet i Latinamerika), men det er muligt at kritisere dens anvendelse på en række punkter. Davis og Foweraker fastslår begge, at NSM ikke er operationel i forhold til Latinamerika: Davis (1999:585) med henvisning til både NSM og POS konstaterer, at begge ”are limited in their

¹³ Se bl.a. Davis, Diane E. ”The Sociology of Mexico: Stalking the Path not Taken”, pp. 395-417 i *Annual Review of Sociology* 18, 1992 og Foweraker, Joe and Ane Craig *Popular Movements and Political Change in Mexico*, 1990.

explanatory potential and scope”; Foweraker (1995:3) påpeger, at NSM-paradigmet ofte er blevet *”imported wholesale and applied uncritically”*. Det foreliggende kapitel vil, med hjælp fra de to citerede forfattere, forsøge at afdække de mest betydelige kritikpunkter.

Opgaven har tidligere (kapitel 2) konstateret, at NSM-tilgangen blandt andet var en reaktion mod marxismen, der ikke så sig i stand til på tilfredstillende vis at forklare de studenter-, freds-, antiatom- og miljø bevægelser, der opstod i slutningen af 1960erne, op gennem 1970erne og 1980erne i Europa. Dette er et utvetydigt bevis på, at NSM er udtænkt i en europæisk kontekst, hvor udgangspunktet er Europas sociale bevægelser. På ingen måde er de latinamerikanske sociale bevægelser forløb eller deres rolle i latinamerikansk politik inddraget. (*Ibid.*)

Et andet eksempel på, at NSM-tilgangen afspejler den europæiske kontekst og ikke er en refleksion af den latinamerikanske virkelighed, er Manuel Castells teori om, at urbane sociale bevægelser er en reaktion på urbane modsigelser. Ifølge denne forklaring har specifikke modsigelser skabt specifikke fjender: bourgeoiseriet, teknokratiet og staten. De sociale bevægelser forsøger at forsvare sig mod bourgeoisiet ved at forøge det kollektive forbrug; mod teknokratiet ved at kæmpe for fællesskabskultur og mod staten ved at udføre politisk selvstyring. Men latinamerikanske teoretikere indvender, at Castells modsigelser svarer til nye statsformer i avancerede kapitalistiske lande, og at Castells urbane bevægelser har en uhyggelig lighed med de kulturelle modbevægelser, der var i disse lande i 1960erne. Urbane bevægelser i Latinamerika er alt for forskellige til at kunne gå ind under Castells kategorier, der ikke har taget højde for den centrale modsætning mellem de, der har fast arbejde og bolig på den ene side, og den enorme del af befolkningen, der lever i dyb armod på den anden side. (*Ibid.*, 25)

Den europæiske tilgang har tilbøjelighed til at gå ud fra tilstedeværelsen af et kompakt, tydeligt og kommunikativt civil samfund og således også udbredelsen af liberale værdier i dette samfund, ligesom de også har en tendens til at antage, at der er liberale demokratiske regimer. Sociale bevægelser ses da som forsvarer eller beskytter af særlige, afgrænsede og specifikke rettigheder, eftersom de universelle rettigheder er garanteret ved den førte liberale politik. Men i den latinamerikanske kontekst kan man ikke tage hverken det liberale regime eller det civile samfund som en selvfølge, for her har sociale bevægelser været nødt til at presse på for at opnå universelle rettigheder, og almindelige civile friheder forbliver et centralt anliggende. (*Ibid.*, 6)

I skærende kontrast til Europa står således de fleste sociale bevægelser i Latinamerika. De er opstået under autoritære og militære regimer, hvoraf størstedelen grundlagde eller udviklede forskellige former for statskorporativisme, som både kontrollerede arbejdskraften og begrænsede velfærdens rækkevidde. Konsekvensen var, at den formelle, repræsentative politiske struktur ofte indeholdt sociale- eller klasseinteresser, som var forskellige fra de avancerede kapitalistiske landes demokratiske systemer. Men afgørende er dog, at bevægelserne så dagens lys i et svagt og bevidst delt civil samfund, der selv led under stærke autoritære tendenser¹⁴. Velfærdstraditionen var således svag i Latinamerika, og det fik bevægelserne til at kæmpe for at sikre elementære sociale ydelser og offentlige foretagender (vandforsyning, gas-, elektricitetsværker, buslinjer etc.). Autoritarismen gjorde, at basale civile privilegier og borgernes rettigheder blev bevægelsernes vigtigste bekymringer. (*Ibid.*, 28)

I Europa havde NSM paradigmet opfattet sociale bevægelser som svar på verdslige processer, der lå implicit i Habermas' redegørelse for "*colonization of the lifeworld*", dvs. den tiltagende bureaukratisering og massifisering. I Latinamerika derimod er det snarere den voldsomme magtcentralisering og måden, staten træffer sine beslutninger på, der sætter processen omkring sociale bevægelser igang. Især den offentlige administration har samlet et stigende antal af produktive og regulerende organer, som har været med til at skærpe statens indblanding i det økonomiske og sociale liv, hvilket har betydet, at kampe om beskæftigelsesproblemer og spørgsmål om produktion lige så ofte er blevet ført mellem underordnede klasser og staten som mellem dominerende og underordnede klasser (Davis, 1989:227). Og hvis man ser bort fra den mexikanske stats massive udvidelse og den brasilianske stats alle steds væren, så opstod sociale bevægelser i Latinamerika, mens man var ved at opbygge institutioner i det politiske system som helhed. Derfor er det staten, som sociale bevægelser har fokuseret på, på trods af en desillusionering der var rettet mod populistiske politikere, venstrefløjskrise og de autoritære regimers ugunstige politiske klima. (Foweraker, 1995:29)

¹⁴ Argentinas diktatur opmuntrede og hjalp mange småtyraner indenfor familien, skolen, arbejdspladsen og universitetet. Her optrådte mange argentinere nemlig som villige *kapos* for regimet. *Kapos*, *Kameradschaftspolizei*, fange i tysk nazistisk koncentrationslejr med politimæssige beføjelser overfor deres medfangere; håndhævede orden og disciplin. (Foweraker, 1995:28)

Statens overvældende tilstedeværelse i latinamerikanske politiske økonomier har altså genereret en politisk og kulturel kontekst for sociale bevægelser, der er meget forskellige fra den europæiske kontekst. NSM-tilgangen opfatter sociale bevægelser som noget, der besætter og udvider den offentlige sfære indenfor det civile samfund. Ved at indføre nye emner og værdier ind i denne sfære hjælper bevægelserne med til at genskabe den konsensus som pluralistisk demokratiseringsteori forudsætter, men ofte mangler at forklare. I Latinamerika har denne offentlige sfære ("*public space*") ikke været til stede, eller den er langt mere begrænset med staten som udøver af social og økonomisk eksklusion. Derfor har sociale bevægelser hovedsageligt søgt lokale og umiddelbare løsninger på konkrete problemstillinger. (*Ibid.*, 31)

Man kan altså sige, at forholdet mellem stat og samfund er historisk unikt i Latinamerika pga. den anderledes stats- og klassedannelse. Det er også tilfældet med de formelle politiske strukturer, der forbinder borgerne med regeringen. NSM-tilgangen hævder, at folkelig mobilisering og demokratisering forholder sig til hinanden, teoretikerne arbejder ud fra den antagelse, at det, der skaber demokratiet, ene og alene er den sociale mobiliserings handling i post-industrielle samfund, enten gennem empowerment eller i kraft af det faktum, at sociale bevægelser ved at tilbyde alternative måder at lave politik på, kommer med indsigelser mod den legitime statsautoritet til at tage beslutninger på befolkningens vegne. Deres demokratiopfattelse er således baseret på en forståelse af vigtigheden af offentlig rådslagning og frihed til at udtrykke sig. Under alle omstændigheder antager de, at der allerede eksisterer en eller anden form for demokrati. Dette er tilfældet i Europa, men det er helt klart ikke tilfældet rundt omkring i Latinamerika. (Davis, 1999:599). Der, hvor NSM-tilgangen blev udviklet, havde man som udgangspunkt og som mål for kritik allerede et liberalt demokratisk styre, mens det netop i sig selv var det største mål for de latinamerikanske bevægelser. (Foweraker, 1995:29)

Således er NSM paradigmet bygget op omkring en forståelse af statstrukturer og statsdannelsesmønstre, der er specifikke for erfaringerne i Europa. (Davis, 1999:599) I Europa er staten stærkt centraliseret, omend demokratisk, og giver staten meget lidt spillerum i forhold til at reagere overfor sociale bevægelser på lokalt niveau. I de fleste latinamerikanske lande har staten hverken i struktur eller praksis været formel demokratisk; de institutionelle mekanismer, der kanaliserer sociale bevægelser og statens måde at reagere overfor dem på er meget forskellige fra de europæiske. (*Ibid.*, 600)

NSM-tilgangen er ofte blevet anvendt på Latinamerika på en affejende måde, somom området pludselig var blevet postmoderne og postmaterialistisk. Europæiske NSM teoretikere har en klar tendens til at se modernisering som noget, der skaber højt differentierede undersfærer, hvor der er en klar og streng adskillelse mellem stat og samfund. Den habermasianske forestilling om, at staten kunne ”kolonisere” samfundet var baseret på netop sådan en opfattelse af stat og civil samfund som to forskellige sfærer, og det er denne specielle diketomi, der tilskyndede mange NSM teoretikere til at se civilsamfundet som forskellig fra og i modsætning til staten. Derfor vil alle sociale bevægelser, der opstår i modsætning til staten blive placeret i det civile samfund og omvendt. Det er højst sandsynligt tilfældet i Europa, og det kan sikkert også bruges som en vigtig analytisk regel for social teoretisering generelt, måske er det også et værdifuldt, normativt mål for lande, der er igang med en demokratiseringsproces; men i praksis er det langt fra tilfældet i mange latinamerikanske lande, i det mindste indtil for nylig, pga. regionens unikke statsdannelsesprocesser og politiske udvikling. Latinamerika er stadig kendetegnet ved, at staten undertrykker og kontrollerer befolkningen i langt højere grad end tilfældet er i de fleste europæiske lande. Der er også, som bekendt, mindre konceptuel forskel mellem stat og den samfundsmæssige sfære. (*Ibid.*, 597)

7. Konklusion

Med udgangspunkt i ovenstående gennemgang er det muligt at konkludere, at NSM-tilgangen er blevet anvendt for ukritisk. Paradigmet er udarbejdet i Europa og bygger på ”vestlige” antagelser om modernitet og specifikke historiske oplevelser omkring demokrati, borgerskab og statsdannelse. Det er oplevelser, der er karakteristiske for Europa, og som netop derfor fejler i forhold til Latinamerika, fordi man ikke der har gennemlevet de samme forløb.¹⁵

Selvom latinamerikanske stater gentager moderne europæiske staters centralisering, så mangler de altså de formelle demokratiske strukturer og institutioner, der har karakteriseret efterkrigstidens europæiske samfund. Og mens man af og til kan opleve latinamerikanske regeringer reagerer på folkelig mobilisering på lokalt niveau, er dette sjældent tilfældet i Europa.

¹⁵ Hvad angår NSM’s status i Latinamerika i dag, er det muligt at konstatere, at man i højere grad er begyndt at inddrage Ressource Mobilization tilgangen. Der er en bedre forståelse for, at det ikke er enten den ene tilgang eller den anden.

Disse forskelligheder i statsinstitutioner forklarer ikke blot, hvorfor alle latinamerikanske sociale bevægelser ikke har ydet fundamentale bidrag til demokratisering (eftersom sociale bevægelser ofte under disse betingelser motiverer staten til at undertrykke fremfor at frigøre), de forklarer også, hvorfor sociale bevægelsers bidrag til demokratisering ikke kan forstås som noget, der enten sker i den uafhængige offentlige sfære eller i staten. Idet staten er udemokratisk opbygget, og udviklingen kun når en begrænset gruppe, er de fleste sociale bevægelses aktivister selv klar over, at hvis demokrati skal blive til virkelighed i Latinamerika i dag, i det mindste som et håndgribeligt politisk system, bygget op omkring en række formelle, grundlovs garanterede rettigheder, så er det nødvendigt med en ændring af både stat og civil samfund.

New Social Movements teori har fortolket sociale bevægelsers aktivitet i en specifik historisk kontekst –en kontekst, der var præget af et udviklet og ubegrænset civilsamfund og liberale demokratiske styrer. Sociale bevægelser i Latinamerika opstod under betingelser, der var mærket af materialistiske afsavn, i hæmmede og begrænsede civil samfund og under autoritære og ofte militære regimer. Derfor kan man ikke ukritisk anvende NSM-tilgangen på sociale bevægelser i Latinamerika, idet den kontekstuelle forskel er for stor. Men den kan benyttes med forsigtighed, hvis man i højere grad tager hensyn til politiske og kulturelle forskelligheder.

Bibliografi

Canel, Eduardo. "New Social Movement Theory and Resource Mobilization Theory: The Need for Integration" pp.189-221. I: *Community Power and Grassroots Democracy* af Michale Kaufman & Haroldo Dilla Alfonso (eds.). ZED Books. 1997.

Christensen, Erik. *Nye værdier i politik og samfund. Paradigmeskift og kulturbrydninger*. Hovedland. Danmark. 1990.

Cohen, Jean L. & Andrew Arato "Social Movements and Civil Society" pp. 492-532, i *Civil Society and Political Theory*, 1992.

D'Anieri, Paul, Claire Ernst & Elisabeth Kier "New Social Movements in Historical Perspective" pp. 445-456, i *Comparative Politics* 22, 1990.

- Davis, Diane E. "The power of distance: Re-theorizing social movements in Latin America" i: *Theory and Society*. Kluwer Academic Publishers. 1999.
- Escobar, Arturo & Sonia E. Alvarez "Introduction: Theory and Protest in Latin America today" Pp. 1-15. I: *The Making of Social Movements in Latin America. Identity, Strategy and Democracy*. Edited by Arturo Escobar and Sonia E. Alvarez. Series in Political Economy and Economic Development in Latin America. Westview Press, USA. 1992.
- Foweraker, Joe. *Theorizing Social Movement*. Critical studies on Latin America. Pluto Press. London. 1995.
- Gunderlach, Peter. *Sociale bevægelser og samfundscændringer*. Politica. Århus. 1988.
- Hellman, Judith Adler. "The Study of New Social Movements in Latin America and the Question of Autonomy". Pp. 52-61. I: *The Making of Social Movements in Latin America. Identity, Strategy and Democracy*. Edited by Arturo Escobar and Sonia E. Alvarez. Series in Political Economy and Economic Development in Latin America. Westview Press, USA. 1992.
- Jaquette, Elizabeth, ed. *The Women's Movement in Latin America: Feminism and the Transition to Democracy*. Unwin Hyman: Winchester, MA. 1989.
- Johnston, Hank; Laraña, Enrique; Gusfield, Joseph R. "Identities, Grievances, and New Social Movements" i: *New Social Movements. From Ideology to Identity*. Redigeret af Enrique Laraña, Hank Johnston og Joseph R. Gusfield. Temple University Press. Philadelphia. 1994.
- Korten, David. *Getting to the 21 st. Century*. Kumarian Press. USA. 1990.
- Pichardo, Nelson A. "New Social Movements: A Critical Review" pp. 411-430), i *Annual Review of Sociology* 23, 1997.